

מעדני אשר

גיליון שב"א
(שנה ז')
פרשת נשא תש"ע

ז"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

מדוע יש מקומות שנוהגים לומר תודה לכהנים וכי צריכים להודות להם שקיימו מצוה?

יש להקשות: על המנהג הנפוץ בארץ ישראל ובהרבה ארצות שבתפוצות, וכן כתב מנהג זה במטה אפרים סימן תקצ"ב ס"ק י"א שכשהכהנים יורדים מן הדוכן, אחרי שסיימו את ברכת כהנים, מודה להם הציבור על ברכתם ב"ישר כח" וכי צריך להודות לכהנים על שקיימו מצוה נשגבה שבתורה, כך מקשה הרש"ש שביעית פרק ד' משנה ב', וכן בשו"ת בנין שלמה חלק ב' סימן נ"ב, וכן בשו"ת דברי ישראל חלק ג' סימן ל"ו, וכן בספר הדרוש והעיון פרשת פקודי ס"ק ש"ד ס"ק ג', וכן בשו"ת ויצבור יוסף סימן נ"ד.

וברש"ש על הא דאיתא במשנה שביעית פ"ד מ"ב "ב"ש אומרים אין אוכלים פירות שביעית בטובה, ובית הלל אומרים אוכלין בטובה ושלא בטובה" מעיר הרש"ש בהגהותיו "הן לפי גירסה שלפנינו בעדויות פ"ה והיא גירסת הרע"ב שם, צ"ל גם הכא בדברי ב"ש אלא בטובה, ובזה ישבתי את המנהג שאומרים לכהנים אחרי ירידתם מן הדוכן ישר כחכם, אשר רבים לעגו על זה, כיון שהם מצווים בכך ועוברים בג' עשין אם לא יברכו, דהא מצווין הבעלים להפקיר, ואפ"ה מותר להחזיק להם טובה לכ"ע.

מעדני אשר: בדבריו אלה של הרש"ש אין תירוץ על השאלה, לבד שמביא עובדא נוספת שלפעמים מחזיקים טובה ואומרים ישר כח גם במקום שמקבל ה"ישר כח" רק מילא את חובתו וקיים מצוה, אבל לא מצאנו בדבריו תשובה על השאלה למה מודים ב"ישר כח" לכהנים אחרי שברכו את העם.

איכא כמה תרוצים:

- א. כיון שאינו חייב לברך דווקא את הקהל הזה ויכול ללכת לבית הכנסת אחר לכן אומרים לו תודה על מה שבא לבית הכנסת הזה, כך תירץ בספר הדרוש והעיון פרשת פקודי ס"ק ש"ד ס"ק ג'.
- ב. החזקת הטובה היא על מה שאומרים הכהנים אחר ברכת כהנים רבש"ע עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה עימנו כמו שהבטחתנו, ובאמת שהם אינם מצווים רק לברך את ישראל אבל לבקש מהקב"ה שיסכים על ידם בזה אינם מצווים ולכן נותנים לו החזקת טובה בעבור שאומרים ומבקשים מהקב"ה שייקיים הבטחתו, כך תירץ בשו"ת בנין שלמה חלק ב' סימן נ"ב.

כהן שאין לו טלית לנשיאת כפים האם מותר לכסות את ידיו במגבת? בפרשתו ר' כ"ג כה תברכו את בני ישראל אמור להם.

קימ"ל אור"ח סימן קכ"ח ס"ק כ"ג בשעה שהכהנים מברכים העם, לא יביטו ולא יסיחו דעתם, אלא יהיו עיניהם כלפי מטה כמו שעומד בתפלה, והעם יכוונו לברכה, ויהיו פניהם כנגד פני הכהנים, ולא יסתכלו בהם.

וכתב ברמ"א על זה וגם הכהנים לא יסתכלו בידיהם, על כן נהגו לשלשל הטלית על פניהם וידיהם חוץ לטלית, ויש מקומות שנהגו שידיהם בפנים מן הטלית, שלא יסתכלו העם בהם.

יש לחקור כהן שאינו לו טלית האם יכול לכסות עצמו במגבת או דילמא אינו יכול לכסות במגבת ועדיף שלא יברך ברכת כהנים.

ראשית דבר צריך לדון במי שאין לו כלל במה להתכסות האם יבטל את מצוה של נשיאת כפיים בגלל זה, או דילמא שלא יבטל שהרי הטלית אינו מעכב את נשיאת כפיים.

הנה בשו"ת תשובות והנהגות חלק סימן ק"ז כתב דהיכא שאין לו טלית כלל לא ישא כפיו.

ומביא ראיה: מהא דכתב המגן אברהם אור"ח סימן קכ"ח ס"ק מ"ה דאם אין המנהג לשלשל הטלית על הכהנים אפילו רוצים כל הכהנים לשלשל טליתם אסור דמ"מ יסתכלו בהם מפני ששינו מנהגם וסיחו דעתם, ואם כן כל שכן כאן הלא משונה הדבר לכהן בזמנינו שנושא כפיו בלי טלית ויסתכלו בו ולא התרתיו לו לישא כפיו.

אבל עדיין צריך לברר האם מי שיש לו מגבת או שאר דבר האם יכול לכסות עצמו בזה או דילמא דווקא טלית.

מעדני אשר: יש סברא לאסור כיון שהוא משונה יותר מכולם זה נמי יגרום שיסתכלו עליו וסיחו דעתם, וכן פסק בפסקי תשובה הלכות נשיאת כפים סימן קכ"ח ס"ק כ"ג.

אבל הגאון רבי אביגדור נבצאל שליט"א רבה של עיר העתיקה פסק שמותר לברך נשיאת כפים במגבת כי סוף סוף ידיו ופניו מכוסים, וחויב ציצית אין כאן דאין המגבת מיועד ללבישה, מובא בספר גם אני אורך לידדי הגאון רבי גמליאל רבנוביץ שליט"א חלק ב' ע"מ ק"ב שאלה מ"ב.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרבני הנדיב הנכבד הרב אפרים רייך שליט"א

בארא פארק

לעילוי נשמת אביו הרב יחזקאל בן הרב דוד ז"ל

נלב"ע י"ב סיון ת.ג.צ.ב.ה.

ז"ל נשמת אדם

ז"ל נשמת אדם

מדוע יש מקומות שנהגו לישא כפים רק בשבתות וימים טובים הרי מבטל מצוה של נשיאת כפים?

איתא ברמ"א אור"ח סימן קכ"ח ס"ק קס"ד נהגו בכל מדינות אלו שאין נושאים כפים אלא ביו"ט, אבל בארץ ישראל המנהג לישא כפים בכל יום.

יש להקשות: למה יש מקומות שנהגים שאין הכהנים נושאים כפיהן בכל יום, מאחר שהוא מצות עשה, ואע"פ שאין עוברים אלא א"כ קראו לכהנים, מ"מ מדוע מבטלים בלא סיבה בכל יום מצות שיש בה שלש עשיון, כך מקשה בשו"ת מהר"ל החדשות סימן כ"א, וכן האגור בסימן קע"ו, וכן הבית יוסף אור"ח סימן קכ"ח בסופו, וכן בשו"ת בית אפרים אור"ח סימן ו' וכן בשו"ת חתם סופר אורח חיים סימן כ"ג.

איכא כמה תרוצים:

א. מפני שמנהג הכהנים לטבול קודם כמו שכתוב בהגהות מיימוניות ובכל יום קשה להם לטבול בחורף ולכן עלה המנהג דוקא ביום טוב, כך כתב האגור ס' קע"ו וכן בשו"ת מהר"ל החדשות ס' כ"א.

אבל בבית יוסף אור"ח סימן קכ"ח בסופו **תמה עליו:** וז"ל דחק לקיים מנהג מקומו ואינו מספיק, כי מה שכתב מפני שנהגים לטבול קודם, האי חומרא דאתי לידי קולא היא ותלי תניא בדלא תניא, שהרי טבילה לנשיאת כפים לא הוזכרה בתלמוד, ואם הם נהגו להחמיר ולטבול, למה יבטלו בשביל כך שלש עשה בכל יום, ואף על פי שאינו עובר אלא א"כ נקרא, מכל מקום מוטב להם שיקיימו שלש עשה בכל יום ולא יטבולו, כיון שאינם מחוייבים, משיטבולו, ועל ידי כן יניחו מלקיים שלש עשה בכל יום.

ב. משום ביטול מלאכה כי היכי דאין מוסיפין ואפילו בשבת על השבעה קרואים, הא קמן חזינן דאין מנהג להוסיף על ז' אף לפעמים יש הרבה נכבדים בקהלות בשבת אין מוסיפין כלל, ושמא משום ביטול תורה וטורח ציבור נהגו שלא להוסיף, אע"ג דביטול קטן היה, וכן בחול המועד דפסח יש פרשיות ארוכות כדי להוסיף אפילו הכי אין מוסיפין על הד', הכא נמי יש לומר נשיאות כפים אפילו אם יאמרו במהירות אי איפשר בלי שהות קצת, ולכן מטעם ביטול מלאכה, לא תיקנו נשיאת כפים בכל יום כיון שהכהן אינו נקרא אינו עובר, כי תירץ בשו"ת מהר"ל החדשות סימן כ"א, וכן מובא כבר בכלבו סימן קכ"ח.

ג. מפני הגוים שהם מצווים בבית הכנסת ואין ברכת כהנים אלא לישראל, כך תירץ בשו"ת מהר"ל החדשות סימן כ"א, ועיין מטה משה סימן קצ"ט, מובא באלהי רבה סימן קכ"ח.

ד. נשיאת כפים כתיב בקרא אחר עבודה וכדלפינן בגמ' מגילה י"ח מדכתיב וירד מעשות החטאת ויברך את העם, ותפלה במקום עבודה ואין ספק כשאין עבודה רצויה והיא פגול ח"ו גם ברכת כהנים לא תחול על המתברכים אז, והיות בעו"ה כל ימות החול טרודים על המחיה והכלכלה ורוב התפלות בלי כוונה וטרדה מרובה ותפלה בלא כוונה כקרבת שאינו רצוי על כן מברכים ביו"ט שהעולם פנויים ומכוונים בתפלתם, כך כתב בשו"ת חתם סופר אורח חיים סימן כ"ג.

ובשו"ת בנין שלמה סימן י' **תמה עליו:** הלא ברכת כהנים היא מצות עשה מן התורה, והתפילה אינה אלא מדרבנן, ואפילו לדעת הרמב"ם שיש חיוב תפילה מן התורה בכל יום, הרי כתב בעצמו תפלה פרק א' הלכה ב' שעד ימי עזרה לא היה נוסח קבוע לתפילה וגם לא היו מתפללים בציבור אלא כל אחד מתפלל בעצמו כפי יכלתו, ואם כן אין מצות ברכת כהנים תלויה בתפילה כלל, וכן בביאור הלכה סימן קכ"ח כתב דליכא למימר דברכת כהנים תלוי בתפילה כיון דתפילה דרבנן.

ה. כיון שאין הכהנים בזמן הזה מיוחדים, ואינם כהנים אלא מכח חזקה על כן תיקנו שלא ישאו כפים בכל יום כי יש בזה

חשש איסור ברכה לבטלה ואיסור עשה על זר לישא כפיו, ורק ביום טוב הניחו להם לישא כפיהם כדי שלא תשתכח תורת הכהונה ולא יבואו לזלזל באיסורי כהונה, כך כתב בשו"ת בית אפרים אור"ח סימן ו'.

ו. דרשינן סמוכים וישא אהרן את ידיו וירד מעשות החטאת לפיכך נהגו שלא לשאת את כפיהם אלא בימים טובים

ובמוסף דוקא שיש בו חטאת, כך כתב בשו"ת הרמ"ע מפאנו סימן צ"ה.

ז. כיון שהם טרודים בפרנסה אין להם שמחה רק בשבת וביו"ט לכן אין נושאים כפים בכל יום, כך כתב בדרכי משה סימן קכ"ח.

ובשו"ת משיב דבר חלק ב' סימן ק"ד להנציב כתב זכרוני ששמעתי מחותני הגאון מהר"ץ גאב"ד דוואלין זצ"ל שפעם אחד הסכים רבינו הגר"א ז"ל להנהיג נשיאת כפים בכל יום בבית מדרשו, ועכבוהו מן השמים ונלקח לבית האסורים, ואח"כ חר"ז הגאון אביר הרועים מוהר"ח ז"ל הסכים ביום א' שביום המחרת יצוה לישא כפים, ובאותו לילה נשרף חצי העיר ובית הכנסת שבעיר וראו שיש בזה איזה דבר סוד בסתרי השפעת הברכה היורד ע"י ב"כ בחו"ל, ואין אתנו יודע עד מה.

ובערוך השולחן אורח חיים הלכות תפילה סימן קכ"ח ס"ק ס"ד כתב אין שום טעם נכון למנהגינו לבטל מצות עשה דברכת כהנים כל השנה כולה, וכתבו דמנהג גרוע הוא אבל מה נעשה וכאלו בת קול יצא שלא להניח לנו לישא כפים בכל השנה כולה, ומקובלני ששני גדולי הדור בדורות שלפנינו כל אחד במקומו רצה להנהיג נשיאת כפים בכל יום וכשהגבילו יום המוגבל לזה נתבלבל הענין ולא עלה להם ואמרו שרואים כי מן השמים נגזרה כן.

מדוע אין אומרים ברכת כהנים בתשעה באב?

איתא באבודרהם הלכות תשעה באב שאין אומרים ברכת כהנים בתשעה באב.

יש להקשות: מדוע אין נשיאת כפים בתשעה באב, כך מקשה בשו"ת כנסת הגדולה אור"ח סימן תקנ"ט הגהות הטור אות י"א, וכן הנודע ביהודה בספרו דגול מרבבה אור"ח סימן תקנ"ח.

איכא כמה טעמים:

א. לפי שכהן אבל אינו נושא כפיו כיון שהוא שרוי בצער והמברך צריך שיהיה בשמחה, הכי נמי בתשעה באב שהכל שרויים בצער ומתאבלים על חורבן הבית, האיך ישאו הכהנים כפיהם והם שרויים באבל, כך כתב בשו"ת כנסת הגדולה אור"ח סימן תקנ"ט הגהות הטור אות י"א.

ב. ע"פ מה דכתיב ישעיה א' ט"ו ובפרשכם כפיים אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפלה אינני שמע, כי בתשעה באב הוא בחינת איכה ג' ח' ג' גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי, לכן אין הכהנים נושאים כפיהם, כך כתב בשו"ת כנסת הגדולה אור"ח סימן תקנ"ט הגהות הטור אות י"א, ובדגול מרבבה דחה ב' הטעמים.

ג. איך יאמרו וישם לך שלום, הא קימ"ל אור"ח סימן תקנ"ד ס"ק כ' דבתשעה באב אסורים בשאילת שלום, לכן אין אומרים ברכת כהנים, כך כתב הנודע ביהודה בספרו דגול מרבבה אור"ח סימן תקנ"ח. **ובשו"ת תשובה מאהבה** חלק א' סימן נ' נשאל הדנודע ביהודה סותר את עצמו בדמקום אחר סימן קכ"ז הכריע לומר ברכת כהנים בבית אבל וצ"ע הא לענין שאילת שלום זה וזה שוין דבשניהם אסור.

ותירץ בתשובה מאהבה: דאינו דומה לתשעה באב דהתם כולם אבלים ויום שאסור בשאילת שלום, משא"כ בבית אבל שאינו אלא האבל לבד אסור בשאילת שלום והנותרים מותרים, ע"ש עוד מה שכתב, ועיין בשו"ת נגזי יוסף סימן פ"ט אריכות בענין זה.

**איך מותר לכהנים לברך אחר ברכת כהנים
שיקיים מה שהבטיח הרי זה בל תוסיף?**

איתא בגמ' סוטה ל"ט ע"ג א' שהכהנים כשגומרים ברכת כהנים אומרים ריבוננו של עולם עשינו מה שגזרת עלינו, עשה עמנו מה שהבטחתנו, השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל וגו'.

יש להקשות: איך מותר להם לברך ברכה זו, הרי יש בזה איסור בל תוסיף, מאי שנא מהא דאיתא בגמ' ראש השנה כ"ח ע"ב מנין לכהן שעלה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי כגון ד' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ת"ל לא תוסיפו על הדבר הזה, א"כ מדוע כאן כשמברכים השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך ישראל וגו' ליכא חשש בל תוסיף, כך מקשה שו"ע הרב סימן קכ"ח סעיף מ', וכן היעב"ץ בסידורו, וכן בביאור הלכה אור"ח סימן קכ"ח ס"ק כ"ו.

איכא כמה תרוצים:

א. לכן אין חשש של בל תוסיף בתפילת רבש"ע שאחר ברכת כהנים שאומרים השקיפה וכו', משום שכבר פשטו כפיהם והחזירו פניהם, ואין עוברים משום בל תוסיף אא"כ אמרו בנשיאת כפים ובפנים כנגד פנים כלפי העם, כך תירץ בשו"ע הרב סימן קכ"ח סעיף מ'.

ובשו"ת הר צבי אורח חיים חלק א' סימן ס"ב כתב שמדברי שו"ע הרב מוכח שאפילו הדברים שאינם לעיכובא בקיום המצוה של ברכת כהנים, אלא לענין לכתחילה, מ"מ מועיל לענין בל תוסיף שלא יהא נקרא הוספה על המצוה, שהרי להגרש"ז לשיטתו אין פנים כנגד פנים מעכב בדיעבד לענין קיום המצוה כמ"ש בסעיף כג וז"ל רק שיהיה פנים אל פנים אבל בדיעבד אין זה מעכב, שהרי עיר שכולה כהנים עולים לדוכן אעפ"י שאין מברכים כאדם האומר לחבירו פנים אל פנים, ומ"מ לענין בל תוסיף כתב שאינו עובר כל שמחזיר פניו מהצבור.

ובביאור הלכה אור"ח סימן קכ"ח ס"ק כ"ז הביא דברי הש"ע הרב שאם בירך בלא וז"כ או בלא פנים נגד פנים אין מקרי הוספה על המצוה, וכתב ושכן מוכח בחדושי הרשב"א סוכה לא ע"ב ד"ה מאי שכתב וז"ל: ומה שאמר בכהן שעלה לדוכן והוסיף א' משלו שעובר בבל תוסיף ולא אמרינן דכל ברכה וברכה בלחודא קיימא, שאני התם דצריך פריסת כפים וכו' והוסיף שה"ה בשאר דברים המעכבים בנ"כ.

ומסיק: אמנם מדברי הרמב"ם משמע שלא כדבריהם שהרי כתב בפ"ד מה"ת דין י"ב וז"ל אין הכהנים רשאים בכל מקום להוסיף ברכה על שלושת הפסוקים כגון ד' אלקיכם יוסף עליכם וגו' וכיוצא בה לא בקול רם ולא בקול לחש שנאמר לא תוסיפו על הדבר וגו', הרי לדידיה עוברים על בל תוסיף כשמברך בלחש אע"ג דקול רם הוא לעיכובא, ומסתמא לדידיה ה"ה בלא פריסת כפים וכה"ג ג"כ עובר.

ב. משום דאינה אלא בקשת רחמים שתקובל ברכתם לפני המקום ויטעים עם הברכות, וא"כ אין כאן תוספת ברכה, אלא זה לחזק את הברכות שאמר ומצווה לומר, כך תירץ היעב"ץ בסידורו, וכן בשו"ת הר צבי אורח חיים חלק א' סימן ס"ב.

ג. משום שתפלה זו נאמרת אחרי שהכהנים מחזירים פניהם מן הצבור והחזרת פניהם מהצבור היא כהפסק בין שלשת הברכות לברכה זו, באופן דלא הוי הוספה על הברכות הקודמות אלא כברכה בפני עצמה, ומדויקים בזה דברי הגמרא שם וכי מהדר אפיה וכו', דמשמע שדוקא אחרי שמחזירין פניהם מהצבור רשאים לומר תפלה זו. כך תירץ בספר תורת הקנאות סוטה ל"ט, וכן בשו"ת הר צבי אורח חיים א סימן ס"ב.

בחור כהן שלא נשוי האם פטור מנשיאת כפים?

הנה איתא בשבולי הלקט השלם סימן כ"ג כהן פנוי אינו עולה לדוכן מפני שאינו שרוי בשמחה, וכמו שאמרו בגמ' יבמות ס"ב ע"ב כל השרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה, שנאמר ושמחת אתה וביתך.

וכן כתב המרדכי פרק ג' דמגילה כ"ד בשם רבינו יצחק בר יהודה, וראה עוד בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפוס פראג סימן שמ"ה.

ובשו"ת הרשב"א סימן פ"ה נשאל בדין פנוי אם נושא כפיו, והשואל הביא דברי רבי יצחק בר יהודה הנ"ל, והשיב הרשב"א, דבר זה לא שמעתיו מאחד מרבותינו מעולם, ולא ראיתיו לאחד ממחברי הספרים, ואולי מדרש אגדה הוא, אבל לפי הגמרא שלנו לא נראה כן, שלא הוזכר כן בשום מקום.

וכן העלה הרדב"ז בתשובה חלק ד' סימן קכ"ח שהמנהג שכהן פנוי נושא כפיו, ויפה הם עושים, שאין טעמו של ר' יצחק בר יהודה כדאי לבטל מצות עשה של ברכת כהנים, ואף הוא לא אמר דבר זה מן הדין אלא מנהג, ואפשר שבארצו לא היו הכהנים נוהגים לישא כפיהם בכל ימי השנה, אלא לפרקים, אבל אנו שנוהגים שהכהנים נושאים כפיהם בכל יום, אין לבטל המצוה כלל. ומכל שכן שבזמן הזה עינינו הרואות כי הנשואים שרויים בלא שמחה מפני טרדת המזונות וצרכי הבית, ואף על פי כן נושאים כפיהם בכל יום, ולכן רואה אני שאפילו אין שם אלא כהן פנוי נושא כפיו ומברך בפני עצמו. וכן המנהג במקומינו.

וכן תמה הבית יוסף אור"ח סוף סימן קכ"ח על דברי רבינו יצחק בר יהודה הנ"ל, שדבר קשה הוא לפטור בטעם שלא נזכר בתלמוד, כהן פנוי, מקיום שלש מצוות עשה של ברכת כהנים בכל יום, וכמו שאמרו בגמ' סוטה ל"ח אמר רבי יהושע בן לוי, כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלש מצוות עשה, כה תברכו, אמור להם, ושמו את שמי.

ובכנסת הגדולה אור"ח סימן קכ"ח כתב טעם אחר לפטור בחור מלישא כפיו: על פי המבואר בזהר בפרשת ויקרא דף ה ע"ב, ודף לו ע"ב, ובפרשת נשא דף קמ"ה ע"ב שאסור לכהן רווק להקריב קרבן בבית המקדש כל עוד לא נשא אשה, ומכיון שהוקשה מצות ברכת כהנים להקריב קרבנות בבית המקדש, כמו שנאמר לעמוד בשם ה' לשרתו ולברך בשמו, ומכאן למדו בתענית כ"ו ע"ב שהשתוי יין לא ישא כפיו, כשם שאסור לו להקריב קרבן, לפיכך יש לומר שכהן פנוי לא ישא כפיו.

מעדני אשר: יש להעיר מלבד שההיקש הנ"ל אינו היקש גמור מן התורה, כדי שנאמר אין היקש למחצה, שאם כן היאך כהן בעל מום נושא כפיו, אם דש בעירו, כמבואר במגילה כ"ד והרי פסול הוא להקריב קרבן, וכל יתר החומרות הנוהגות בעבודת הקרבנות לא הטילו אותן חכמים על מצות נשיאות כפים, ומשום שאין ההיקש הנ"ל אלא אסמכתא בעלמא ומדרבנן.

וכן ברבינו בחיי בפרשתן פרק ו' פסוק כ"ג כתב וז"ל בשם ה"ר יצחק הזקן בעל התוספות ז"ל אמרו שאין כהן נושא את כפיו אלא א"כ נשוי, ובאמת נראה שיש עיקר לזה, לפי שאין האדם שלם בלא בת זוגו, ואינו ראוי לא לברך ולא להתברך.

ולענין הלכה: קימ"ל אור"ח סימן קכ"ח סעיף מ"ד, עיין ברמ"א שם שכהן בחור נושא את כפיו.

מכתבים למערכת

מדוע בברכת התורה מברכים שלש ברכות מה שלא מצאנו בשאר מצוות

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' ברכות י"א ע"ב דמברכים כל יום ג' ברכות על התורה, אחד: אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה, השני: והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפנינו, השלישי: אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, דיש להקשות מדוע בברכת התורה מברכים שלש ברכות מה שלא מצאנו בשאר מצוות, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א הומ"צ מחזיקי הדת

נראה לתרץ, והברכה לעסוק בדברי תורה היינו על מצות לימוד התורה שיש לעסוק בתורה, והברכה השניה המלמד תורה לעמו ישראל בכל יום הקב"ה מלמד לנו תורה, פירושה מה שנתחדש תמיד חדושי תורה, והברכה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורתו, היינו עצם התורה והמצוות לקיימם רק לנו נתן ועל זה אנו מברכים.

הרב אברהם חיים שמיסאן שליט"א זכרון יעקב

נראה לציין מציאה גדולה שמצאתי בספר נחלת יעקב להגאון רבי יעקב מליסא בעמדה"ס תהי"מ חות דעת תורת גיטין ועוד שהקשה מה שהקשתם מה הטעם שתיקנו חז"ל לברך ג' ברכות בברכות התורה ויעוין שם בפתיחה בהרחבת הדברים, ומסקנת דבריו כך כתב: כי הברכה הראשונה נתקנה אשר קדשנו לעסוק בד"ת והיינו כי לנו ניתן מצות עשה ללמוד התורה ומשא"כ אצל הגויים הלימוד אינו משבע מצוות, הברכה השניה נתקנה על מה שניתן לנו הפנימיות, הפנימיות התורה אינו מושג בשכל האנושי אם לא שיערה רוח מקדש ולזה התקינו לברך המלמד תורה כי בכל יום צריכין אנו להערות עלינו רוח קדשו להבין פנימיות התורה, הברכה השלישית נתקנה על מה שניתן לנו התורה על הכרת שכלנו ולזה תיקנו לברך אשר בחר בנו וכו' ונתן לנו התורה והיינו שניתן לנו התורה באתנה להורות בה כפי דעתנו וכפי הוראת שכלנו כן קיום לעולם.

מדוע המהרהר בדברי תורה אינו מברך

מה שהקשתם בשם הגר"י בה דקמ"ל אור"ח סימן מ"ז ס"ק ד' המהרהר בדברי תורה אין צריך לברך ברכת התורה, דיש להקשות דכאן הרי הברכה על המצוה וכו' לביא מצוה בהרהור והלא נאמר יהושע א' ח' והגית בו יומם ולילה, והרי הגיון זה בלב כמו שנאמר תהלים י"ט מ' והגיון לביב, ותרצתם בשלשה אופנים.

הבה"ח חיים אטיאס נ"י ישיבת אור ישראל פתח תקוה

יש לציין דבספר חיים עולם סימן מ"ז כתב דכיון שהלומד בהרהור מעותד לשכוח ואין התורה נגדר קיום אצלו והוא בכלל השוכח דבר אחד ממשנתו שחייב מיתה ומשום הכי אינו מברך הואיל ומקצר חיותו ע"י וכו' ובענין מה שכתב בשו"ת הרשב"א חלק א' סימן י"ח שאין לברך על פרעניות.

מי שלמד והתיגע ולבסוף לא כיוון את הפשט הנכון האם קיים מצות תלמוד תורה

מה שהבאתם הרבה ראיות בענין מי שלמד והתיגע ולבסוף לא כיוון את הפשט הנכון האם קיים מצות תלמוד תורה.

הבה"ח המופלג יעקב יצחק מושקוביץ נ"י מבתי אור ישיבת טשענץ ירושלים

נראה להביא ראיה מהא דאמרין בגמ' פסחים כ"ב ע"מ ב' שמעון העמסוני, ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתים שבתורה. כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש, אמרו לו תלמידיו רבי, כל אתים שדרשת מה תהא עליהן, אמר להם כשם שקבלתי שבר על הדרישה, כך אני מקבל שבר על הדרישה. עד שבר רבי עקיבא ודרש את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים, וזמן רב שבר אף כשלא כיון לאמת.

איך מותר להקב"ה להוריד גשם בשבת הרי הקב"ה שומר את כל התורה

מה שהבאתם תרוץ בשם כמה כותבים על הקושיא איך מותר להקב"ה לעבור על איסור זריעה בשבת כשמוריד גשם בשבת, ותרצו כי בפעולה זו לבד של הגשם עדיין אינו צומח, והמלאך הממונה על הצמיחה אינו מצווה על שביתת בשבת, דלא ניתנה תורה למלאכי השרת.

הרב וואל יוסף געווינץ שליט"א כולל סאטמר ירושלים

הרב יוסף צבי זקס שליט"א בני ברק
יש להעיר דא"כ בטלה איסור זריעה בשבת כי בפעולת השפיכה עדיין לא עשה כלום רק המלאך.

מדוע מברכים על התורה בלשון עסק ולא בלשון ללמוד

מה שהקשתם מדוע מברכים בלשון לעסוק בדברי תורה ולא בלשון ללמוד, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב יעקב מייזנער שליט"א לונדון

נראה לציין עוד פשט ששמעתי בטעם שמברכים בלשון עסק הוא משום שצריך לדון עם למוד התורה כמו עסק דהיינו שכמו בעסק רגילים לעשות חשבון אם העסק מרויח ואם צריך לעשות בה שניונים, אז ה"ה גבי לימוד התורה צריך לעיין בה אם הוא משיג הדרגה האחי גבוה שביכולתו או שצריך לשנות בהסדר הלימוד שלו כדי להשיג עוד דרגות.

הרב משה שוחט שליט"א ירושלים

יש לציין דבר נפלא שכתב בספר החיים לאחייו של המהר"ל ספר זכויות פ"א וז"ל ונסח ברכת התורה אינו על שצוינו ללמוד תורה, רק שצוינו לעסוק בדברי תורה, לפי שעסק העשייה הוא עיקר ובא להגיד גם כן שאף על גב שאין הטעם ידוע לנו, ואין אנו בעשיתה רק כמתעסק בקדשים בעלמא, אפ"ה אנו יוצאים בזה ידי חובותינו.

מדוע מברכים ברכת התורה הרי על דבר שמקיימים רק למניעת נזק אין מברכים

מה שהקשתם בשם החיד"י מדוע מברכים ברכת התורה, הרי כתב הרמב"ם דאין מברכים על נטי' באחרונה, משום שלא חייבו ברכה בדבר שמקיימים בשביל מניעת נזק, א"כ תורה היא נמי למנוע נזק כמו דאיתא בגמ' בראת יצר הרע בראת תורה תבלין, ותיקן להתורה זה לא רק למנוע הונק של היצר הרע, אלא נמי טוב בפני עצמה, ובוה מבאר הא דאיתא במדרש רבה פרשת רבה פרשה ח' ואם תאמרו שמה לרעתכם נתתי לכם את התורה לא נתתי אותה לכם אלא לטובתכם שמלאכי השרת נתאו לה ונעלמה מהן וכו', דיש להקשות איזה הוי"א יש שניתנה התורה לרעתם של ישראל, אלא הכונה לרעתכם בעבור היצר הרע שלכם נתתי לכם את התורה, וא"כ אין לברך דתתם קני על בהית התורה מאחר שהיא להרחקת הונק אין לברך, לכן אמר לא נתתי אלא לטובתכם שהרי מלאכי השרת נתאו לה ואין בהם יצר הרע.

הרב אלתר יצחק אייזיק ראב"ן שליט"א לייקוד בעל מהדורת ראב"ן

יש לציין עוד פירוש נפלא בכענין זה כתב בלב אריה חולין ק"ה ע"א על התוס' שם שכתבו שאין לברך על דבר שהיא למניעת נזק, מביא את המדרש הנ"ל ומסביר באופן אחר קצת את דברי המדרש הדנה ידוע שכל האומות הם תחת ממשלת המזלות והמזל של ישראל הוא מורה המיד לרעה עליהם כמ"ש פרעה כי רעה נגד פניכם ואומר והסתרתי פני מהם והיה לאכול וגו' ע"י מערכת רעה של המזל, רק שע"י קבלת התורה יצאו מתחת ממשלת המזל כדכתיב ואתכם לקח ה' וזהו ענין דברי הגמ' שכפה עליהם הר כגיגית כמבואר במדרשים ובמפרשים, והנה לפי זה היה מקום לומר כי אין לנו זכות בקבלת התורה רק שע"י זה יצאנו מתחת ממשלת המזל ולא נתנו אלהים אלא להגן עלינו שלא להרע לנו וא"כ לא היה שייך ברכה על תנית התורה כיון דאינה רק להגן מפני המזיקים, אבל באמת לא זו בלבד זכינו ע"י קבלת התורה כי כל העושר אשר הניח אלקים לנו בעולם הזה ובעולם הבא הוא הכל ע"י קבלת התורה ולכן שפיר מחייבין לברוכי על זה, וראיה שהרי מלאכי השרת נתאו לה והרי הם בעולם המלאכים אשר היא למעלה מעולם הגלגלים והמזלות לפיכך אנתנו חייבים להודות ולהלל.

הרב שאול מרגליות שליט"א מודיעין עילית

נראה לתרץ דרק היכא שהשכל מורה שעל ידי זה נמנע מסכנה כמו מים אחרונים שבלא הם יכול להתעורר ע"י המלח סודיות אין מברכים דקמ"ל שעל מצוות שכליות אין מברכים, משא"כ תורה אין השכל מורה שע"י זה ניצל מיצר הרע אלא שזה נס שחקק ה' וא"כ שייך ברכה על זה.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א

לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il

לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד

הרב אברהם דוד רוזנגרטן שליט"א ירושלים

לרגל שמחת נשואי בנו כמר אשר אנשיל נ"י עב"ג תחי' במז"ט

וברכת מזל טוב לאביו

הגאון האדיר רבי שמואל רוזנגרטן שליט"א ראש ישיבת בעלזא

יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת מכל יוצאי חלציו

ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הנדיב הנכבד הרב יעקב זייאנס שליט"א

לזיכוי אלפים

יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים

ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד

הגאון רבי נפתלי מושקוביץ שליט"א

דומ"צ שבבית הוראה בני גאולה וראש כולל בעלזא ירושלים

לרגל שמחת נשואי בנו הבה"ח אליעזר במז"ט

עב"ג תחי' במז"ט ובשעט"מ

יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוה נחת מכל יוצאי חלציו

ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד

הרב שלום משה שוורץ שליט"א ירושלים

לרגל שמחת נשואי בתו תחי'

במז"ט ובשעט"מ

יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים

ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה